

Od Redakcji

Rok 2021 był drugim z kolei, stojącym pod znakiem światowej pandemii COVID-19. Po wcześniejszej izolacji społecznej i odwoływaniu lub zmianie terminów zdecydowanej większości wydarzeń publicznych, był to jednak również czas przystąpienia do możliwego odpracowywania zaległości w tym zakresie. Z tego powodu to właśnie w 2021 r., za który ukazał się niniejszy tom, zorganizowano m.in. dwa wielkie wydarzenia sportowe. Przede wszystkim, na przełomie lipca i sierpnia Tokio, stolica Japonii, gościła uczestników XXXII Letnich Igrzysk Olimpijskich. Miesiąc wcześniej zaś na stadionach 11 państw rozegrano turniej o mistrzostwo Europy w piłce nożnej mężczyzn – UEFA EURO 2020. Wydarzenia te przyciągnęły uwagę milionów osób na całym świecie, a w radości ze śledzenia sportowych zmagani można było dopatrzeć się nie tylko przyjemności kibicowania rywalizującym, ale przede wszystkim dużego zainteresowania sportem.

Nie może zatem dziwić Czytelników „Łambinowickiego Rocznika Muzealnego”, że sport stał się tematem przewodnim 44 tomu. Aktywność fizyczna jeńców przetrzymywanych długi czas w niewoli podczas II wojny światowej wzmagała nie tylko ich kondycję fizyczną, bardzo potrzebną zarówno na co dzień, jak i np. w trakcie ucieczki, ale także psychiczną, i w konsekwencji umożliwiała przetrwanie. Dawała jeńcom siłę, nadzieję, a nawet pewność w osobiste i najważniejsze zwycięstwo każdego z nich nad wspólnym wrogiem – agresorem, sprawcą internowania. To dla nas najważniejszy powód, by przypomnieć w prezentowanym tomie „Rocznika”, wydawanym w roku igrzysk, o tej szczególnej karcie człowieka i jego aktywności – sporcie.

Działalność sportowa jeńców wojennych jest od lat przedmiotem zainteresowania nie tylko historyków. Jak udowadniają publikowane tu teksty, pomimo upływu niemal ośmiu dekad od zakończenia II wojny światowej, nadal jest wiele do zrobienia. Prezentację zaś rezultatów najnowszych badań uważamy – jako wydawca „Łambinowickiego Rocznika Muzealnego” – za naszą powinność.

Czego zatem mogą spodziewać się Czytelnicy tomu 44 podczas jego lektury? Interesującym wprowadzeniem do tematu jest artykuł dr Anny Czerner, która, stawiając na wstępie prowokacyjne pytanie o źródła chęci i siły jeńców do zajęć sportowych w warunkach deprivacji w wielu obszarach, niepewności, lęku o los własny i pozostawionej za drutami rodziny, zwraca uwagę na konieczność szczególnej

konsolidacji sił całego, osłabionego niewolą organizmu, i omawia – z perspektywy socjologa rolę sportu – w przetrwaniu internowania. Z kolei prof. Anna Matuchniak-Mystkowska podkreśla w swym artykule rzadko zauważaną sferę przenikania sportu do innych obszarów jenieckiego życia za drutami, a konkretnie na styk sportu i sztuki, i koncentruje się na sztuce jenieckiej oficerów zamkniętych w oflagach – obozach Wehrmachtu w czasie II wojny światowej. Jest to również analiza socjologiczna. Pozostałe opracowania to dzieła historyków. Doktor Jan Daniluk podejmuje, jak sam stwierdza, próbę sformułowania syntetycznego obrazu aktywności sportowej jeńców państw zachodnich w świetle zachowanej dokumentacji YMCA z wizyt w obozach trzech wschodnich okręgów wojskowych Rzeszy Niemieckiej – VIII, XX oraz XXI. Dla dr. Kamila Webera przedmiotem badań stała się zaś jeniecka prasa, a w szczególności działalność jednego z jej twórców – Zygmunta Weissa, postaci niezwykle charyzmatycznej, któremu jeńcy m.in. w oflagach II B Arnswalde oraz II D Gross Born zawdzięczali dostęp do informacji i komentarzy sportowych w tych obozach. Również – jak udowadnia mgr Maria Bula – kronika Wojskowego Klubu Sportowego „Lwów” w Oflagu II C Woldenberg może być cennym źródłem wiedzy historycznej i dostarczyć wielu ciekawych poznawczo wiadomości. Nie inaczej jest w tekście mgr Moniki Sobczak, która by przedstawić działalność gimnastyków w Oflagu VI B Dössel za przedmiot swojej analizy przyjęła relację por. Zdzisława Kuscha. Dwóch autorów tekstów niniejszego tomu – prof. Renata Urban oraz mgr Kacper Ciesielski – wróciło natomiast do wątku badanego już przez innych historyków, ale – jak widać – dalej frapującego, mianowicie jenieckich losów polskich sportowców w obozach Wehrmachtu i NKWD. Całość „Rocznika” uzupełniają recenzje i omówienia najnowszych publikacji dotyczących jeniectwa, już niekoniecznie działalności sportowej za drutami, ponadto materiały, dla których znajdujemy miejsce w każdym tomie, chcąc zaakcentować związek periodyku z Centralnym Muzeum Jeńców Wojennych, tj.: sprawozdania, kalendarium oraz noty „Z żalobnej karty”.

Dzięki staraniom Autorów możemy wyrazić nadzieję, że tom 44 „Łąbinowickiego Rocznika Muzealnego” będzie kolejną ważną pozycją w literaturze naukowej dotyczącej II wojny światowej, jeniectwa i sportu. Będziemy zatem również wdzięczni za wszelkie opinie, komentarze i cytowania, do których zachęcamy.

Violetta Rezler-Wasielewska
Kamil Weber